

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 114096 20 Rev
Sarajevo, 27.10.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Amre Hadžimustafić kao predsjednice vijeća, Slavice Čindrak kao izvjestioca i Fatime Mrdović kao članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja H. V. iz G., zastupanog po punomoćnicima Vesni Pehar i Zoranu Lesko, advokatima iz Mostara, protiv tužene „H.A.A.B.“ d.d. M., koju u revizijskom postupku zastupa ZAK „Kebo&Guzin“ advokati iz Mostara, radi isplate, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 114096 15 Gž od 12.03.2020. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 27.10.2020. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 114096 12 P od 19.02.2015. godine odbijen je tužilac sa zahtjevom da mu tuženi isplati 13.816,47 KM na ime neosnovano naplaćenih kreditnih obaveza za period od 6.9.2007. do 17.4.2014. godine, po ugovoru o kreditu broj 1637185387 od 6.9.2007. godine i to: na ime kursnih razlika 7.914,99 KM, na ime naplaćenih kamata 5.341,94 KM i na ime troškova obrade kredita 559,54 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate.

Istom presudom utvrđen je ništavim ugovor o kreditu broj 1637185387 od 6.9.2007. godine, pa je slijedom tog utvrđenja obavezan tuženi da tužiocu isplati 4,49 KM, uz zakonsku zateznu kamatu od pravosnažnosti presude do isplate.
Svaka strana snosi svoje parnične troškove.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 114096 15 Gž od 12.03.2020. godine žalba tužitelja je odbijena kao neosnovana, dok je žalba tužene usvojena i prvostupanjska presuda u pogledu glavne stvari preinačena, tako što je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu i vraćanja onog što je primljeno po osnovu takvog ugovora i odluka o troškovima postupka tako da je tužitelj obavezan nadoknaditi tuženoj troškove parničnog postupka u iznosu od 300,00 KM, u roku od 30 dana.

Blagovremeno podnesenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu presudu iz razloga povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava i odluke o troškovima postupka, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje, uz troškove sastava revizije u iznosu od 720,00 KM plus 17% PDV.

Tuženi je podnio odgovor na reviziju, s prijedlogom da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili ista odbije kao neosnovana uz naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 631,80 KM.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga iz revizije i po službeno dužnosti, u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP-a), revizijski sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

U odnosu na prigovore povreda odredaba parničnog postupka, revizijski sud konstatuje da revident ne navodi koje povrede postupka su učinjene i pred kojim sudom. Budući da je, po članu 240. stav 1. tačka 1) ZPP-a, revizija dozvoljena samo zbog povreda odredbe parničnog postupka iz člana 209. ZPP koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom, to su navedeni prigovori paušalni i kao takvi neosnovani.

U odnosu na prigovore pogrešne primjene materijalnog prava revizijski sud je imao činjenice utvrđene u postupku:

- tužiteljica kao korisnik kredita, sa tuženim kao davaocem kredita je dana 06.09.2007 godine zaključila ugovor o kreditu, prema kojem je tužiteljici odobren kredit u iznosu od 28.598,00 CHF, na otplatu u 144 jednaka mjesečna anuiteta po kamatnoj stopi od 7%, sa mjesečnom ratom od 290,83 CHF. U članu 2. ugovora je ugovorena promjenjiva godišnja kamatna stopa utvrđena u ovisnosti od kretanja 12-mjesečne LIBOR kamatne stope uvećane za maržu. Usklađivanje visine kamatne stope sa kretanjem LIBOR kamatne stope banka će vršiti jedanput godišnje i to na dan 31.12. U slučaju promjene kamatne stope sačinit će se novi plan otplate za anuitete koji dospijevaju nakon datuma promjene kamatne stope i uz obavještenje o promjeni kamatne stope koji će se dostaviti korisniku kredita. Interkalarna kamata se obračunava u visini redovne kamate za vrijeme korištenja kredita do dana prenosa kredita u otplati, a plaća je korisnik kredita.
- po otplatnom planu zadnja rata kredita je trebala biti isplaćena 01.10.2019 godine.
- vještak ekonomske struke Nedeljka Bilić je u svom pismenom nalazu utvrdila, da je kredit isplaćen u iznosu od 33.976, 94 KM, da je korisnik za period od 06.09.2007. godine do 17.04.2014. godine isplatio ukupno 33.981,43 KM, a da je međusobna razlika koju je više platio tužitelj 4,49 KM. Preostali nedospjeli dug po kreditu je bio iznos od 16.063,51 CHF, što je iznos od 25.817,97 KM po kursu u vrijeme davanja nalaza. Vještak je utvrdila da je kursna razlika, obračunata po srednjem kursu koji objavljuje CB BiH, po osnovu promjene kursa domaće valute u CHF, za period od 06.09.2007. godine do 17.04.2014. godine iznosila 7.914,99 KM, a troškova obrade kredita trebali biti do 120,00 KM;

¹ Službene novine F BiH, br. 53/03, 73/05 i 19/06;

Tužitelj je tuženoj na osnovu povećanja kursa CHF (švicarski franak) morao plaćati uvećane rate kredita, pa je po saznanjima tužitelja to rađeno nezakonito, zbog čega je tužitelj postavio zahtjev za vraćanje naplaćene razlike zbog povećanja kursne razlike CHF i troškova obrade kredita od 679,54 KM, te je prvobitno zahtjev postavio na vraćanje ukupnog iznosa od 5.580,73 KM kao neosnovano stečeno potraživanje. Na pripremnom ročištu tužitelj je postavio i supsidijarni zahtjev na utvrđivanje ništavosti ugovora o kreditu zaključenog između stranaka 06.09.2007. godine i isplatu 1.000,00 KM, a novčani zahtjev za isplatu kursne razlike je postavio na iznos od 7.379,54 KM. Na glavnoj raspravi održanoj 06.02.2015. godine konačno je preciziran zahtjev tužbe na isplatu iznosa od 13.816,47 KM, koji se odnosi na potraživanje neosnovano naplaćene kursne razlike za period od 06.09.2007. godine do 17.04.2014. godine u iznosu od 7.914,99 KM, neosnovano naplaćenih kamata u iznosu od 5.341,94 KM i troškova obrade kredita od 559,54 KM, te ako se odbije taj zahtjev da se usvoji supsidijarni zahtjev za utvrđivanje ništavosti ugovora i vraćanje iznosa od 4,49 KM.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev tužiteljice u cijelosti ističući prigovor neosnovanosti, zastare potraživanja, navodeći da je ugovor zaključen saglasnom izjavom volja po propisima koji su bili na snazi u F BiH, da je predmetni ugovor u vrijeme zaključivanja imao povoljnom kamatnu stopu, a da ni sam tuženi nije znao da će doći do porasta kursa valute CHF, jer kamatnu stopu čini Vibor i marža, a da su ta oba parametra promjenjiva, a što je tužiteljica mogla vidjeti iz same sadržine ugovora.

Prvostepeni sud odbija novčano potraživanje tužitelja za isplatu iznosa od 13.816,47 KM ocjenivši da tužitelj nije dokazao da je tuženi neosnovano stekao naplaćene rate kredita po promjenjivoj kamatnoj stopi, a usvaja tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora i nalaže da tuženi tužiteljici isplati iznos od 4,49 KM, nalazeći da elementi ugovora nisu bili određeni ni određivi u pogledu plaćanja kamate, budući da su bili određeni samo u CHF. U tom smislu nalazi da je po članu 103. stav 1. ZOO taj tužbeni zahtjev osnovan.

Međutim drugostepeni sud ne prihvata stav prvostepenog suda u pogledu zahtjeva za utvrđivanje ništavosti ugovora, jer da je ugovor ispunjen isplatom novčanih jedinica u domaćoj valuti, iako je glasio na stranu valutu, a visina obračunate kamate na glavni dug je usklađivana sa stranom valutom, što znači da je zapravo sadržavao valutnu klauzulu, koja nije bila protivna propisima koji su bili na snazi u vrijeme zaključivanja ugovora.

Osnovni prigovor revizije u odnosu na primjenu materijalnog prava odnosi se na zloupotrebu dominirajućeg položaja i izlazak iz okvira načela obligacionog prava radi ostvarenja enormne dobiti.

Principi obligacionog prava, na koje se revident poziva, tvrdnjom da su povrijeđeni pobijanom odlukom nižestepenih sudova su: ravnopravnost učesnika u obligacionom odnosu (član 11. ZOO-a), savjesnost i poštenje (član 12. ZOO-a), zabranu zloupotrebe prava (član 13. ZOO-a), jednakih vrijednosti davanja ili ekvivalentnosti (član 15. ZOO-a), zabrane prouzrokovanja štete (član 16. ZOO-a), ponašanja u

izvršavanju obaveza i ostvarivanju prava (član 18. ZOO-a) i primjena dobrih poslovnih običaja (član 21. ZOO-a).

Međutim, suprotno revizijskim prigovorima o pogrešnoj primjeni materijalnog prava, jer su narušeni naprijed navedeni principi u primjeni člana 384. i člana 395. ZOO, na koje se drugostepeni sud konkretno ne poziva, ali ih primjenjuje, vijeće ovog Suda nalazi da je pravilno primjenjeno materijalno pravo kada je odbijen primarni i supsidijarni tužbeni zahtjev.

Tužitelj je potpisao ugovor o kreditu u kojem je bilo jasno navedeno da se isti zaključuje u stranoj valuti, da je ugovorena kamatna stopa promjenjiva, te je u članu 2. ugovora navedeno da je ta promjena kamatne stope u ovisnosti od kretanja 12-mjesečne LIBOR kamatne stope uvećane za maržu. Tužitelju je isplaćen ugovoreni iznos u domaćoj valuti i u odnosu na te uslove ugovora, tužitelj nije pokretao postupak pobijanja ugovora zbog mana volje, u smislu člana 211. ZOO-a.

S druge strane za postojanje osnova isplate novčane obaveze stečenog bez osnova iz člana 210. stav 2. ZOO-a koji je osnov potraživanja isplate primarnog zahtjeva, bilo je potrebno dokazati da naplata kursne razlike, kamate i troškova obrade kredita, nema osnova u zakonu.

Odredba člana 1065. ZOO-a propisuje obavezu banke da korisniku kredita stavi na raspolaganje iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je to utvrđeno ugovorom.

U konkretnom slučaju tuženi je tužiteljici isplatio iznos od 33.976,94 KM, ali je navedenu isplatu vezao za kurs CHF i promjenjivu ugovorenu kamatu u ovisnosti od kretanja 12-mjesečne LIBOR kamatne stope uvećane za maržu, što znači da je ugovorena obaveza u stranoj valuti, kako je propisano članom 395. ZOO-a, pa se ispunjenje te obaveze moglo tražiti u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku ispunjenja obaveze.

Kurs obaveze CHF je bio ugovoren i u postupku nije dokazano da je u obračunu tog kursa bilo nepravilnosti na štetu tužiteljice, pa u vezi sa tim ni štete u obračunu kamate i troškova obrade kredita.

Ni u odnosu na supsidijarni zahtjev za utvrđivanje ništavosti ugovora o kreditu nije pogrešno primjenjeno materijalno pravo.

Ugovor je ništavan, po članu 103. stav 1. ZOO-a, kada je protivan ustavu, propisima i moralu društva, ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Tužitelj tvrdi da je ugovor o kreditu ništav jer je neodređena obaveza, a i povrijeđen je Zakon o potrošačima, jer tužitelj nije bio informiran o mogućoj promjeni kursa CHF, a time i obračuna anuiteta po ugovorenom kreditu.

Kod primjene člana 47. ZOO- koja propisuje da u slučaju da je predmet obaveze nemoguć, nedopusšten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav, sporno je da li je ugovaranje obaveze u CHF valuti neodređena obaveza ili neodrediva.

Nižestepeni sudovi u vezi ove primjene prava izražavaju suprotne stavove, prvostepeni sud da je takva obaveza neodrediva, a drugostepeni da je odrediva.

Vrhovni sud Federacije se bavio ovim pitanjem u okviru rješavanja spornog pravnog pitanja iz člana 61. ZPP-a, pa je u premetu 58 0 P 135023 16 SPP na sjednici održanoj 25.05.2016. godine izrazio Pravno shvatanje da su ugovori o kreditu zaključeni sa fizičkim licima i bankom u CHF (švicarski franak), a čija je isplata vršena u KM kao

domaćoj valuti, u kojoj se vrši i otplata anuiteta i kamata, predstavljaju ugovore sa valutnom klauzulom, koji su dopušteni po Zakonu o deviznom poslovanju, zbog čega nisu ništavi ugovori, a u odnosu na promjenjivu kamatnu stopu koja ima određen fiksni i varijabilni dio, da je određiva sa aspekta predmeta obaveze i nije ništava u smislu člana 47. ZOO-a.

Stoga, imajući u vidu prihvaćeno Pravno shvatanje koje je primjenjivo na konkretan slučaj, revizijski sud ukazuje da šire obrazloženje ovakvog shvatanje koje se može pronaći na Web stranici ovog suda.

S druge strane, član 93. stav 1. Zakona o potrošačima² propisana je obaveznost ugovorne odredbe samo ako je prije zaključivanja ugovora potrošač bio upoznat sa sadržajem ugovora, odnosno ako su mu ugovorni uvjeti trebali biti poznati u vrijeme zaključivanja ugovora.

Iz sadržine ugovora o kreditu zaključenog između tužitelja i tuženog jasno proizilazi da je tužitelj bio upoznat sa činjenicom da je vraćanje kredita bilo vezano za kurs CHF, kao i da je ugovorena promjenjiva kamata, a rok vraćanja kredita je, po zahtjevu tužitelja, bio ugovoren na duži vremenski period (12 godina), što za prosječnog čovjeka je općeprihvatljivo saznanje o postojanju rizika promjene kamatne stope zbog promjena na tržištu kapitala, naročito jer je u samom ugovoru navedeno da će se usklađivanje kamatne stope vršiti jednom godišnje, ovisno od kretanja LIBOR-a, uvećanog za maržu. Na temelju takve ugovorene obaveze nije u pravu tužitelj kada tvrdi da nije bio informisan, jer je ugovorenim načinom plaćanja glavnog duga i kamate tužitelj imao određivu obavezu, o kojoj je bi informiran, pa ugovor nije zaključen protivno ni jednom propisu pa ni Zakonu o zaštiti potrošača na koji revizija ukazuje.

Pozivanje u reviziji na prakse drugih nacionalnih sistema iz EU, u rješavanju sličnih pravnih problema nije odlučujuće u ovom postupku, jer je Ustavni sud BiH u brojnim svojim Odlukama po apelacijama korisnika kredita u CHF, ocjenio da nisu povrijeđena prava iz Ustava BiH i Evropska konvencija o ljudskim pravima i slobodama, kada je odbijen tužbeni zahtjev sa sličnim i/ili istim zahtjevima (AP- 3877/17, AP- 5328/15...)

Iz navedenih razloga revizijski sud je ocjenio da je pravilno primjenjeno materijalno pravo kada je odbijen primarni i supsidijarni zahtjev tužbe, da nisu povrijeđeni principi obligacionog prava ugovaranjem spornih obaveza, pa je primjenom člana 248. ZPP-a reviziju tužitelja odbio kao neosnovanu.

Kako je odbijena revizija tužitelja to je, primjenom člana 397. stav 1. ZPP-a, odbijeni njegov zahtjev za naknadu troškova sastava revizije, a zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju je odbijen, primjenom člana 387. stav 1. ZPP-a, jer ti troškovi nisu bili potrebni za vođenje parnice.

Predsjednica vijeća
Amra Hadžimustafić,

s.r.

² “Službeni glasnik BiH“, broj 25/06 i 88/15;